

13. september 2024

Beskæftigelsesministeriet
Bm@bm.dk

Patientstøtte & Frivillig Indsats
Sekretariatet

Strandboulevarden 49
2100 København Ø

Tlf +45 35 25 75 00

www.cancer.dk

UNDER PROTEKTION AF
HENDES MAJESTÆT DRONNINGEN

Kræftens Bekæmpelses høringsvar vedrørende anbefalinger fra ekspertgruppen for fremtidens beskæftigelsesindsats

Kræftens Bekæmpelse kommenterer hermed på anbefalingerne fra ekspertgruppen for fremtidens beskæftigelsesindsats. Høringsvaret vedrører den del af anbefalingerne, som relaterer sig til sygemeldte og sygedagpengeindsatsen.

Den foreslåede forenkling i ekspertgruppens anbefalinger betyder markant dårligere vilkår og rettigheder for sygemeldte i forhold til forlængelsesmuligheder og indtægtsgrundlag. Regeringens ambitioner på beskæftigelsesområdet, herunder at alvorligt syge ikke kommer i klemme i sygedagpengesystemet, og at borgere i udsatte positioner i højere grad mødes med værdighed, ses ikke afspejlet i anbefalingerne.

Kræftens Bekæmpelse mener, at kræftpatienter og andre alvorligt syge i fremtidens beskæftigelsesindsats skal sikres ro til at blive raske, og skal have ret til sygedagpenge igennem hele deres sygdoms- og behandlingsforløb.

Kræftens Bekæmpelse har følgende bemærkninger til de enkelte hovedanbefalinger til fremtidens beskæftigelsesindsats:

Hovedanbefaling 1: Få målgrupper og særregler

Rapportens s. 39 - 64

Ekspertgruppen anbefaler en ny og mere simpel målgruppestruktur med fem målgrupper, hvilket er en markant forenkling i forhold til de 13 målgrupper, der aktuelt er i beskæftigelsesindsatsen.

Vi er enige i, at det aktuelle system er komplekst og svært at overskue for både borgere og professionelle, og at det kan være u hensigtsmæssigt med målgruppeskift og forskellige regelsæt, som er svære at forstå. Derfor ser vi positivt på en forenkling af systemet, dog under forudsætning af, at det ikke sker på bekostning af borgernes rettigheder og indtægtsgrundlag.

Desværre anbefaler ekspertgruppen, at seks ud af syv forlængelsesmuligheder for sygemeldte på sygedagpenge afskaffes. Dette er en åbenlys forringelse af de sygemeldtes rettigheder,

idet det fremadrettet vil betyde, at det bliver sværere at blive forlænget på sygedagpenge, og at flere sygemeldte, derfor automatisk vil overgå til en reduceret sygedagpengesats.

Der er vores holdning, at det selv efter de gældende regler er for svært at blive forlænget på sygedagpenge, og at mulighederne for at få forlænget sygedagpenge skal forbedres. Men anbefalingerne lægger op til det modsatte. Kræftens Bekæmpelse foreslår, at forlængelsesmulighederne jævnfør nedenfor bibeholdes og forbedres.

Forlængelsesmulighederne bør forbedres på følgende områder:

Livstruende alvorligt syg

Ekspertgruppen anbefaler, at den nuværende forlængelsesregel for livstruende, alvorlig syge fastholdes. Vi mener, at der er et reelt behov for ikke alene at fastholde den, men at *forbedre* den pågældende forlængelsesmulighed.

Efter de gældende regler kan der ske en forlængelse af sygedagpenge, hvis en læge vurderer, at den sygemeldte har en livstruende, alvorlig sygdom. I praksis gælder der dog et krav om, at man *aktuelt* skal have en livstruende alvorlig sygdom. Kravet fremgår ikke af loven eller af lovens forarbejder. Praksis synes i strid med den politiske hensigt bag lovgivningen, som var at sikre livstruende syge patienter ro i hele sygdomsforløbet.

Kræftens Bekæmpelse oplever, at kræftpatienter får afslag på sygedagpengeforlængelse, selv om de stadig er syge, fordi kommunen vurderer, at sygdommen ikke er livstruende nu og her. Det rammer uhelbredeligt syge og kræftpatienter, hvor der er usikkerhed om prognosen.

Kræftens Bekæmpelse anbefaler, at kommunerne bruger forlængelsesbestemmelsen efter hensigten med loven, når det drejer sig om alvorligt syge borgere, så det praksisindførte aktualitetskrav ikke gælder for f.eks. kræftpatienter. I forvejen står der udtrykkeligt i den gældende vejledning, at kræft er et eksempel på en sygdom, som betragtes som livstruende og alvorlig. Alvorligt syge skal sikres ro i hele sygdomsforløbet, og uhelbredeligt syge kræftpatienter skal have ret til sygedagpengeforlængelse, så de sikres ro til f.eks. livsforlængende behandling eller en værdig afslutning på livet.

Forventet rask

Ekspertgruppen anbefaler afskaffelse af den forlængelsesregel, hvorefter der kan ske forlængelse, hvis den sygemeldte er under/venter på lægebehandling, og skønnes efter en lægelig vurdering at ville kunne genoptage beskæftigelse inden for 134 uger fra revurderingstidspunktet.

Der er tale om en forlængelsesregel, som er relevant for kræftpatienter og andre alvorligt syge, og en afskaffelse af reglen vil derfor medføre rettighedstab og dårligere vilkår for sygemeldte. Her er det vigtigt at være opmærksom på, at mange alvorligt syge i praksis ikke bliver forlænget efter den forlængelsesregel, som vedrører livstruende, alvorligt syge.

Forlængelsesreglen bør ikke afskaffes, men bør derimod bevares og forbedres, idet den gældende regel nærmest stiller umulige krav til den sygemeldtes læge, når det handler om at forlænge en sygedagpengeperiode. Loven stiller krav om, at en læge skal kunne give en sikker prognose for, hvornår patienten kan vende tilbage til arbejde i samme omfang som før vedkommende blev syg. Men det falder uden for en læges faglighed at spå om patientens fremtidige sygdomsforløb i forhold til patientens forventede tilbagevenden til arbejdsmarkedet. I praksis ser vi, at sygedagpenge ikke bliver forlænget, hvis der er forbehold i en læges vurdering. Forlængelsesreglen og praksis bør derfor ændres således at tvivlstilfælde eller forbehold i den lægelige vurdering ikke i sig selv fører til sygedagpengestop, men evt. kan betyde, at jobcenteret skal søge sagen bedre oplyst ved at kontakte lægen med supplerende spørgsmål.

Ifølge anbefalingerne lægges der op til, at sygemeldte med tilknytning til arbejdsmarkedet kan fritages for beskæftigelsesindsatsen. Men dette kan imidlertid ikke opveje en eventuel afskaffelse af forlængelsesreglen, da fritagelsesmuligheden er begrænset til tilfælde, hvor både den sygemeldte og arbejdsgiver forventer tilbagevenden til jobbet inden for kun 26 uger.

Behov for restitution og senfølger

Sygedagpengesystemet rummer ikke det forhold, at mange kræftpatienter kæmper med senfølger. Et kræftforløb kan være meget hårdt for kroppen, og flere end halvdelen af alle kræftpatienter oplever senfølger efter sygdom og behandling. Disse kan opstå under eller efter behandlingen – af og til måneder og år efter, den er slut. Senfølger kan både være fysiske og psykiske helbredsproblemer som f.eks. træthed (fatigue), smerter, angst og kognitive udfordringer.

I praksis ser vi eksempler på, at jobcentre vurderer, at en borger er rask, hvis vedkommende er kræftfri, og derfor stopper sygedagpengene. Men virkeligheden er, at en kræftpatient kan være virkelig syg, selvom vedkommende på papiret er erklæret kræftfri.

Det er også vores erfaring, at der blandt sygemeldte kræftpatienter er en bekymring for, at der i forbindelse med beskæftigelsesindsatsen bliver lavet planer og igangsat indsatser, som de ikke kan leve op til. Vi ved, at nogle kræftramte føler sig presset til at genoptage arbejde, selvom de reelt ikke er klar til dette på grund af bivirkninger og senfølger.

Kræftens Bekæmpelse mener, at kræftpatienter, som har haft et alvorligt sygdomsforløb, lovgivningsmæssigt skal sikres mulighed for at restituere sig efter behandling med bivirkninger og senfølger, der har betydning for arbejdsevnen.

Tidspunkt for revurdering

Det gældende revurderingstidspunkt for sygedagpengeforlængelse er 22 uger. Dog fremstår det uafklaret, hvad revurderingstidspunktet skal være fremadrettet. Ifølge anbefalingerne foreslås det, at alle sygemeldte automatisk går ned på en reduceret dagpengesats "efter et fast-

sat antal uger". Ekspertgruppen har i deres afrapportering forklaret, at der er tale om en "*potentiel mulighed*" for at forlænge den høje ydelse i sygedagpengeperioden, såfremt der sker en reduktion i forlængelsesreglerne. Det skyldes, at reduktion i forlængelsesmulighederne skulle kunne frigøre økonomi til en længere periode på den høje sats. Dog har ekspertgruppen ikke kunne gennemføre det omfattende beregnings- og analysearbejde, der kræves for at belyse konsekvenser af en sådan ændring.

Kræftens Bekæmpelse mener, at revurderingstidspunktet bør forlænges for alvorligt syge, fordi mange kræftpatienter og andre alvorligt syge har en sygeperiode, som varer i mere end 22 uger.

Vores undersøgelser på kræftområdet dokumenterer, at rigtig mange i løbet af deres forløb bliver sygemeldt i forbindelse med kræftsygdom. Tallene viser, at der er en stor øget risiko for at kræftpatienter er sygemeldt længe, og at denne risiko varer op til to år efter diagnosen. Altså vil der for rigtig mange patienter være behov for forlængelse af sygedagpengene udover de nuværende 22 uger. Kræftpatienter er en gruppe, der har behov for et sygedagpengesystem, der fungerer og muligheden for at få forlænget sygedagpenge.

Vores data på kræftområdet viser blandt andet følgende:

- Blandt de kræftpatienter, der er tilknyttet arbejdsmarkedet på diagnosetidspunktet, modtog 31 % sygedagpenge ved diagnosen
- Personer som lever med eller efter kræft har knap seks gange så høj sandsynlighed for at modtage sygedagpenge inden for det første år efter diagnose sammenlignet med baggrundskohorten
- Personer som lever med eller efter kræft har lige over fire gange så høj sandsynlighed for at modtage sygedagpenge inden for de første to år efter diagnose sammenlignet med baggrundskohorten
- 26 % af patienterne er stadig er sygemeldt 4-6 mdr. efter diagnose
- 74 % af patienterne svarer 2-2,5 år efter diagnose, at de har været eller stadig er sygemeldt ifm. kræftsygdommen.

Kilder:

Kræftens Bekæmpelse (Registeranalyse af arbejdsmarkedstilknytning, 2023)

Kræftens Bekæmpelses nyeste Barometerundersøgelse (del 1 - 2023)

Kræftens Bekæmpelses nyeste Barometerundersøgelse (del 2 - 2023)

Konsekvenser af sygedagpengestop

Hvis man følger anbefalingerne, vil endnu flere end i dag overgå til en reduceret indtægt, fordi det bliver langt sværere at få forlænget sygedagpengene. I Kræftens Bekæmpelse erfarer vi, at det for det enkelte menneske ramt af kræft kan have store konsekvenser at overgå til den

lavere ydelse. Det kan medføre stor stres og bekymring, at man ud over sit sygdomsforløb også skal forholde sig til en vanskelig økonomisk situation. Nogle kræftramte kan føle sig presset til at genoptage arbejde, selvom de reelt ikke er klar til dette, f.eks. på grund af bivirkninger og senfølger. Vi mener derfor ikke, at anbefalingerne om afskaffelse af seks ud af syv forlængelsesmuligheder afspejler regeringens oprindelige ønske om at udarbejde en politik for borgere i udsatte positioner, så de i højere grad mødes med værdighed.

Det fremgår uklart, hvor lang tid en sygemeldt vil kunne være på den reducerede ydelse. Kræftens Bekæmpelse mener, at den bør løbe tidsbegrænset, så længe vedkommende er sygemeldt, da dette vil bidrage til ro i den sygemeldtes forløb.

Samtidig mener vi, at lovgivningen bør justeres, så sygemeldte i højere grad kan få glæde af ydelser fra pensions- og forsikringsselskaber. Efter de gældende regler er det sådan, at hvis modtageren af ressourceforløbsydelsen har indtægter, eksempelvis supplerende ydelser fra pensions- og forsikringsselskaber, trækkes disse fra i ressourceforløbsydelsen. Hvis den sygemeldte har haft en supplerende ydelse ved siden af sygedagpengene, vil den sygemeldte ved sygedagpengestop og overgang til ressourceforløbsydelsen opleve både en væsentlig nedgang i den offentlige ydelse *og* modregning for de supplerende ydelser. I Kræftens Bekæmpelse mener vi, at modregningsreglen for supplerende private ydelser skal afskaffes, så der fremadrettet ikke modregning i forbindelse med overgang til reduceret sygedagpengeydelse. Dette vil afbøde lidt af det økonomiske pres, som den sygemeldte udsættes for, hvis der ikke kan ske sygedagpengeforlængelse.

Uklar kategorisering af borgere

Ekspertgruppens anbefalinger indeholder en del uafklarede forhold, som gør det vanskeligt at forholde sig konkret til anbefalingerne. Anbefalingerne sonder mellem "*borgere tæt på arbejdsmarkedet*" og "*borgere længere fra arbejdsmarkedet*", og det er uklart hvordan kræftsyge skal kategoriseres i den forbindelse, idet det bemærkes, at der er meget stor variation i sygemeldte kræftpatienters sygdomsforløb og tilknytning til arbejdsmarkedet. Vi efterspørger derfor en mere klar kategorisering.

Hovedanbefaling 2: Individuelt tilrettelagt indsats for borgerne

Rapportens s. 65 - 94

Ekspertgruppen anbefaler markant færre særregler og centralt fastsatte krav til indsatsen. Det skulle give mere plads til en individuelt tilrettelagt indsats med indflydelse fra borgeren selv.

Ekspertgruppen anbefaler herunder, at sygemeldte fra beskæftigelse flyttes ud af beskæftigelsesindsatsen. Som udgangspunkt ser Kræftens Bekæmpelse positivt på denne anbefaling, da vi har brugererfaringer om, at kræftramte oplever at blive indkaldt til unødvendige samtaler og jobafklaringsmøder i kommunens opfølgning, selvom de allerede har et job at vende tilbage til.

Dog fremgår det af anbefalingerne, at muligheden begrænses til tilfælde, hvor den sygemeldte har et forudsigeligt forløb, hvor det forventes, at den sygemeldte kan vende tilbage til jobbet inden for 26 uger. Mange alvorligt syge har dog ikke et forudsigeligt forløb, ligesom der for mange alvorligt syge ikke er en forventning om, at sygdomsforløbet er begrænset til 26 uger, og derfor vil mange ikke få gavn af det. En sådan ordning bør derfor gøres mere fleksibel for de alvorligt syge.

Den foreslåede ordning vil indebære, at arbejdsgivere får et stort ansvar for egne sygemeldte medarbejdere. Det fremgår af anbefalingen, at en sådan ny tilgang til for sygedagpengemodtagere fra beskæftigelse kræver større involvering af arbejdsgiverne i vurderingen af behov for opfølgning og hjælp til fastholdelse.

Vælger man, at arbejdsgiver skal overtage den rolle jobcentrene har, kan det for nogle være positivt, at sygemeldte har den direkte kontakt med sin arbejdsgiver om sygemeldingen og dermed blive skånet for opfølgning og unødvendige møder med kommunen. Det kan dog også være betydelig udfordring, hvis arbejdsgivere får denne rolle, da mange ikke er kendte på området. En eventuel overgang til den nye model vil derfor forudsætte, at arbejdsgivere bliver tilstrækkeligt klædt på til et sådant ansvar, så de f.eks. kan vurdere den sygemeldtes behov for opfølgning, herunder behov for alligevel at involvere kommunen, og samtidig understøtte den enkelte sygemeldte i at fastholde sit job samt iværksætte gradvis tilbagevenden til jobbet.

Kræftens Bekæmpelse ser positivt på den del af anbefalingen, der vedrører bedre mulighed for digital og telefonisk kontakt. Mere digitalisering vil gøre det nemmere for mange sygemeldte, da der ikke vil være samme krav om fysisk fremmøde. Kræftpatienter kan have et nedsat immunforsvar, og er ofte i behandling både ambulat og/eller ved indlæggelse, hvorfor et digitalt fremmøde kan være en fordel. Det kan også bidrage til af afstresse de sygemeldte fysisk og psykisk.

Ekspertgruppen anbefaler samtidig bedre mulighed for pause fra beskæftigelsesindsatsen, så kommunerne får mulighed for at kunne fritage brugere fra at stå til rådighed for beskæftigelsesindsatsen i op til seks måneder ad gangen for særligt udsatte borgere. Det fremgår dog ikke præcist, hvem denne mulighed er tiltænkt. Kræftens Bekæmpelse mener, at muligheden kan være meget relevant f.eks. for kræftpatienter, som kæmper med senfølger.

Hovedanbefaling 3: Værdigt sanktionssystem i balance

Rapportens s. 95 - 110

Ekspertgruppen anbefaler et grundlæggende opgør med det nuværende system. Borgere længere væk fra arbejdsmarkedet skal som udgangspunkt ikke mødes med sanktioner, hvorfor ni ud af 10 sanktioner skønnes at bortfalde. Borgere tæt på arbejdsmarkedet skal fortsat mødes med tydelige rådighedskrav.

Vi ser positivt på, at ekspertgruppen anbefaler lempelse af sanktioner, blandt andet så sygedagpengeretten fremadrettet ikke bortfalder, hvis oplysningsskemaet ikke indsendes rettidigt, og således at sygemeldte som udgangspunkt ikke sanktioneres inden første opfølgningssamtale. Det er vores holdning at sygemeldte borgere i langt højere grad skal informeres og vejledes frem for straffes økonomisk, da der er tale om en presset og sårbar målgruppe.

Hovedanbefaling 4: Nedlæggelse af jobcentre og fri organisering

Rapportens s. 111 - 128

Ekspertgruppen anbefaler at afskaffe krav om jobcenter og give kommunerne frihed til at organisere beskæftigelsesindsatsen.

Det fremstår uklart, hvordan dette kommer den enkelte sygemeldte til gode. Dernæst kan Kræftens Bekæmpelse være bekymret for, at en sådan frihed kan medføre yderligere uensartet praksis i landets kommuner, og at sygemeldtes rettigheder efter lovgivningen vil blive forvaltet forskelligt afhængigt af, hvilken kommune, der behandler sagen. I forvejen er det veldokumenteret, at den gældende praksis på sygedagpengeområdet ikke er ensartet i landets kommuner. Der bør derfor indarbejdes tiltag i lovgivningen, som begrænser uensartet praksis samt at økonomiske hensyn kommer til at vægte højere end de sygemeldtes rettigheder.

Hovedanbefaling 7: Økonomiske konsekvenser

Rapportens s. 181 - 198

Ekspertgruppens anbefalinger forventes at give en besparelse på 3 mia. kr. som følge af stor besparelse på drift, herunder 500.000 færre samtaler i kommunerne, som betyder besparelser svarende til ca. 3.500 årsværk i kommunerne. Der forventes dog kun en beskeden positiv virkning på beskæftigelse i 2030 på 500 fuldtidspersoner.

I Kræftens Bekæmpelse er vi skuffede over, at det primære formål med anbefalingerne er sparehensyn, og at det sker på bekostning af de sygemeldtes rettigheder og indtægtsgrundlag. Det harmonerer rigtig dårligt med intensionen om, at der skal mere værdighed ind i beskæftigelsessystemet.

Med venlig hilsen

Jesper Fisker
Adm. direktør